TEISINGUMO TEISMO (penktoji kolegija) SPRENDIMAS

2018 m. kovo 22 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Indėlių garantijų ir investuotojų kompensavimo sistemos – Direktyva 94/19/EB – 1 straipsnio 1 punktas – Indėliai – Laikinos situacijos, susidariusios dėl įprastų bankinių sandorių – Direktyva 97/9/EB – 2 straipsnio 2 dalies antra pastraipa – Investuotojui mokėtini ar jam priklausantys pinigai, ryšium su investicine veikla jo vardu laikomi investicinėje įmonėje – Kredito įstaiga, perleidžiamų vertybinių popierių emitentė – Pinigai, šiai įstaigai privačių asmenų pervesti už vertybinius popierius, kurie turėjo būti išleisti ateityje – Direktyvos 2004/39/EB taikymas – Minėtos įstaigos bankrotas prieš išleidžiant aptariamus vertybinius popierius – Valstybės įmonė, atsakinga už indėlių garantijų ir investuotojų kompensavimo sistemas – Galėjimas remtis direktyvomis 94/19/EB ir 97/9/EB prieš šią įmonę“

Sujungtose bylose C-688/15 ir C-109/16

dėl Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2015 m. gruodžio 18 d. (C-688/15) ir 2016 m. vasario 12 d. (C-109/16) nutartimis, kurias Teisingumo Teismas gavo atitinkamai 2015 m. gruodžio 21 d. ir 2016 m. vasario 25 d., pagal SESV 267 straipsnį pateiktų prašymų priimti prejudicinį sprendimą bylose

Agnieška Anisimovienė ir kt.,

dalyvaujant:

AB bankui „Snoras“, likviduojamam,

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“,

AB bankui „Finasta“ (C-688/15),

ir

VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“,

dalyvaujant:

Alvydui Raišeliui,

AB bankui „Snoras“, likviduojamam (C-109/16),

TEISINGUMO TEISMAS (penktoji kolegija)

kurį sudaro kolegijos pirmininkas J. L. da Cruz Vilaça (pranešėjas), Teisingumo Teismo pirmininko pavaduotojas A. Tizzano, teisėjai E. Levits, A. Borg Barthet ir M. Berger,

* Proceso kalba: lietuvių.

generalinis advokatas M. Campos Sánchez-Bordona,

posėdžio sekretorius M. Aleksejev, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2017 m. kovo 30 d. posėdžiui,

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– Agnieškos Anisimovienės ir kt., atstovaujamų advokatų A. Mamontovo ir A. Bambalo,

– VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“, atstovaujamos V. Impolevičienės, padedamos advokatų S. Urbonavičiaus ir A. Šekštelo,

– AB banko „Snoras“, likviduojamo, atstovaujamo advokatų A. Pilipavičiaus ir V. Drizgos,

– Lietuvos vyriausybės, atstovaujamos R. Krasuckaitės ir G. Taluntytės,

– Europos Komisijos, atstovaujamos K.-Ph. Wojcik ir A. Steiblytės,

susipažinęs su 2017 m. birželio 15 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymai priimti prejudicinį sprendimą pateikti dėl 1994 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/19/EB dėl indėlių garantijų sistemų (OL L 135, 1994, p. 5; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 2 t., p. 252), iš dalies pakeistos 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/14/EB (OL L 68, 2009, p. 3) (toliau – Direktyva 94/19), 1 straipsnio 1 punkto, 7 straipsnio 1 dalies ir 8 straipsnio 3 dalies, taip pat 1997 m. kovo 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/9/EB dėl investuotojų kompensavimo sistemų (OL L 84, 1997, p. 22; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 2 t., p. 311) 1 straipsnio 1 ir 4 punktų bei 2 straipsnio 2 dalies išaiškinimo.

2 Šie prašymai pateikti bylose, pradėtose, pirma, Agnieškos Anisimovienės ir kitų 256 asmenų (toliau kartu – A. Anisimovienė ir kt.) ir, antra, VĮ „Indėlių ir investicijų draudimas“ (toliau – IID), dėl kompensacijos, kurios reikalauja A. Anisimovienė ir kt. bei Alvydas Raišelis, už pinigus, šių asmenų pervestus AB bankui „Snoras“ (toliau – bankas „Snoras“) už akcijas ir obligacijas, kuriuos ši kredito įstaiga planavo išleisti ateityje, tačiau emisija nebuvo įgyvendinta dėl jos bankroto.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Direktyva 94/19

3 Direktyvos 94/19 pirmoje, antroje ir ketvirtoje konstatuojamosiose dalyse skelbiama:

„kadangi pagal Sutartyje numatytus tikslus harmoninga kredito įstaigų veiklos plėtra visoje [Sąjungoje] turėtų būti skatinama šalinant visus įsisteigimo teisės ir laisvės teikti paslaugas apribojimus kartu stiprinant bankų sistemos stabilumą ir indėlininkų apsaugą;

kadangi, panaikinus kredito įstaigų veiklos apribojimus, reikėtų atsižvelgti į situaciją, kuri gali susidaryti tuo atveju, kai kredito įstaigoje, turinčioje savo filialus kitose valstybėse narėse, laikomi indėliai būtų negrąžinami; kadangi būtina užtikrinti suderintą minimalų indėlių apsaugos lygį neatsižvelgiant į tai, kurioje [Sąjungos] vietoje jie yra laikomi; kadangi tokia indėlių apsauga yra taip pat svarbi, kaip ir rizikos ribojimo principais pagrįstos taisyklės, skirtos baigti kurti bendrą bankų rinką;

<...>

kadangi kredito įstaigų dalyvavimo garantijų sistemoje išlaidos neprilygsta išlaidoms, kurias sukeltų masinis indėlių atsiėmimas ne tik iš sunkumus patiriančios kredito įstaigos, bet ir iš įprastai veikiančių įstaigų, jeigu indėlininkai prarastų pasitikėjimą bankų sistemos patikimumu“.

4 Šios direktyvos 1 straipsnyje pateikiamos šios sąvokos:

„Šioje direktyvoje:

1) indėlis – bet koks kredito likutis, atsiradęs dėl sąskaitoje paliktų lėšų arba dėl laikinų situacijų, susidariusių dėl įprastų bankinių sandorių, kurį kredito įstaiga turi grąžinti pagal taikomas teisines nuostatas ir sutartines sąlygas, taip pat bet kokia skola, patvirtinta kredito įstaigos išduotu sertifikatu.

<...>

<...>

4) kredito įstaiga – įstaiga, kuri iš visuomenės priima indėlius ar kitas grąžintinas lėšas bei savo sąskaita teikia paskolas;

<...>“

5 Minėtos direktyvos 7 straipsnio 1 ir 2 dalyse nustatyta:

„1. Valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai indėliai negrąžinami, kiekvienam indėlininkui už visus jam priklausančius indėlius būtų kompensuojama mažiausiai 50 000 [eurų].

1a. Ne vėliau kaip 2010 m. gruodžio 31 d. valstybės narės užtikrina, kad tais atvejais, kai indėliai negrąžinami, kiekvienam indėlininkui už visus jam priklausančius indėlius būtų nustatoma 100 000 [eurų] kompensacija.

<...>

2. Valstybės narės gali numatyti, kad tam tikriems indėlininkams ar indėliams garantijos būtų netaikomos arba jiems būtų numatytos mažesnės garantijos. Šios išimtys išvardytos šios direktyvos I priede.“

6 Tos pačios direktyvos I priedo 12 punkte minimi „<...> kredito įstaigos išleisti skolos vertybiniai popieriai <...>“.

Direktyva 97/9

7 Direktyvos 97/9 2–4 ir 8 konstatuojamosiose dalyse skelbiama:

„(2) kadangi [1993 m. gegužės 10 d. Tarybos direktyvoje 93/22/EEB dėl investicinių paslaugų vertybinių popierių srityje (OL L 141, 1993, p. 27; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 2 t., p. 43)] išdėstytos riziką ribojančios priežiūros taisyklės, kurių investicinės įmonės privalo nuolatos laikytis, įskaitant taisykles, kurių tikslas – apsaugoti, kiek įmanoma, investuotojų teises dėl jiems priklausančių pinigų ar finansinių priemonių;

(3) kadangi vis dėlto jokia priežiūros sistema negali visiškai užtikrinti apsaugos, ypač sukčiavimo atvejais;

(4) kadangi investuotojų apsauga ir pasitikėjimo finansų sistema palaikymas – svarbūs vidaus rinkos užbaigtumo ir netrikdomo funkcionavimo šioje srityje aspektai; kadangi dėl to yra svarbu, kad kiekvienoje valstybėje narėje būtų investuotojų kompensavimo sistema, garantuojanti suderintą apsaugos minimumą, bent jau smulkiesiems investuotojams, jeigu kartais investicinė įmonė negalėtų įvykdyti įsipareigojimų savo investuojantiems klientams;

<...>

(8) kadangi dėl to turėtų būti pareikalauta, kad kiekviena valstybė narė turėtų investuotojų kompensavimo sistemą ar sistemas, kurioms priklausytų kiekviena tokia įmonė; kadangi kiekviena sistema turi apimti investicinės įmonės dėl investuotojų investicinės veiklos turimas pinigines lėšas ir vertybinius popierius, kurių tais atvejais, kai investicinė įmonė nesugeba įvykdyti savo įsipareigojimų investuojančiam klientui, įmonė negali grąžinti investuotojui; <...>“

8 Šios direktyvos 1 straipsnyje apibrėžiamos šios sąvokos:

„Šioje direktyvoje:

1. „investicinė įmonė“ – tai Direktyvos 93/22/EEB 1 straipsnio 2 dalyje [punkte] apibrėžta įmonė, kuriai:

   – išduotas leidimas veiklai pagal Direktyvos 93/22/EEB 3 straipsnį

   arba

   – išduotas leidimas veikti kaip kredito įstaigai pagal [1977 m. gruodžio 12 d. Pirmąją Tarybos direktyvą 77/780/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kredito įstaigų veiklos pradėjimu ir vykdymu, derinimo (OL L 322, 1977, p. 30)] ir [1989 m. gruodžio 15 d. Antrąją Tarybos direktyvą 89/646/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, susijusių su kredito įstaigų veiklos pradėjimu ir vykdymu, derinimo, iš dalies keičiančią Direktyvą 77/780/EEB (OL L 386, 1989, p. 1)], suteikiantis teisę teikti vieną ar daugiau investicinių paslaugų, nurodytų Direktyvos 93/22/EEB priedo A skirsnyje;

2. „investicinė veikla“ – tai bet kokia investavimo paslauga, apibrėžta Direktyvos 93/22/EEB 1 straipsnio 1 dalyje [punkte], ir paslaugos, nurodytos tos direktyvos priedo C skirsnio 1 punkte;

<...>

4. „investuotojas“ – tai asmuo, patikėjęs pinigus ar finansines priemones investicinei įmonei ryšium su investicine veikla;

<...>“

9 Pagal minėtos direktyvos 2 straipsnio 2 ir 3 dalis:

„2. <...>

Kompensacija turi būti mokama pagal tuos reikalavimus, kurie kilo dėl investicinės įmonės nepajėgumo:

– grąžinti pinigus, priklausančius investuotojams ir laikomus jų vardu ryšium su investicine veikla

<...>

remiantis taikytinais teisiniais reikalavimais ir sutarčių sąlygomis.

3. Bet koks reikalavimas pagal šio straipsnio 2 dalį kredito įstaigai, kuriai valstybėje narėje taikoma ši direktyva ir Direktyva 94/19/EB, nukreipiamas į vieną iš šiose direktyvose numatytų sistemų, kurią valstybė narė laikys tinkama. Joks reikalavimas dėl kompensacijos pagal šias abi direktyvas negali būti tenkinamas daugiau nei vieną kartą.“

Direktyva MiFID

10 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2004/39/EB dėl finansinių priemonių rinkų, iš dalies keičiančios Tarybos direktyvas 85/611/EEB ir 93/6/EEB bei Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2000/12/EB ir panaikinančios Tarybos direktyvą 93/22/EEB (OL L 145, 2004, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 7 t., p. 263; toliau – Direktyva MiFID), iš dalies pakeistos 2006 m. balandžio 5 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2006/31/EB (OL L 114, 2006, p. 60), 2, 5 ir 44 konstatuojamosiose dalyse skelbiama:

„(2) <...> būtina užtikrinti atitinkamo laipsnio suderinamumą, norint pasiūlyti investuotojams aukšto lygio apsaugą <...>

<...>

(5) Būtina nustatyti išsamią priežiūros tvarką, reguliuojančią finansinių priemonių sandorių vykdymą neatsižvelgiant į šiems sandoriams sudaryti naudojamus prekybos būdus, siekiant užtikrinti aukštą investuotojų sandorių vykdymo kokybę bei išlaikyti finansinės sistemos skaidrumą ir bendrą efektyvumą. <...>

<...>

(44) Turint dvigubą tikslą – apsaugoti investuotojus ir užtikrinti sklandų vertybinių popierių rinkos veikimą, būtina užtikrinti sandorių skaidrumą bei tai, kad rinkoje veikiančioms investicinėms įmonėms būtų taikomos šiam tikslui nustatytos taisyklės. <...>“

11 Šios direktyvos 1 straipsnyje „Sritis“ nustatyta:

„1. Ši direktyva taikoma investicinėms įmonėms ir reguliuojamoms rinkoms.

2. Kredito įstaigoms, gavusioms leidimus veikti vadovaujantis [2000 m. kovo 20 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2000/12/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo (OL L 126, 2000, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 6 sk., 3 t., p. 272)] ir teikiančioms vieną ar daugiau investicinių paslaugų, ir (ar) vykdančių investicinę veiklą, taip pat taikomos šios nuostatos:

– 2 straipsnio 2 dalis, 11, 13 ir 14 straipsniai,

– II antraštinės dalies II skyrius, išskyrus 23 straipsnio 2 dalies antrąjį papunktį [antrąją pastraipą],

– II antraštinės dalies III skyrius, išskyrus 31 straipsnio 2–4 dalis, 32 straipsnio 2–6 dalis, 32 straipsnio 8 ir 9 dalis,

– 48–53, 57, 61 ir 62 straipsnius bei

– 71 straipsnio 1 dalį.“

12 Direktyvos MiFID 4 straipsnio 1 dalyje pateikiamos tokios sąvokos:

„Šioje direktyvoje [vart]ojamos šios sąvokos:

„1) „investicinė įmonė“ – tai bet kuris juridinis asmuo, kurio nuolatinis darbas ar veikla yra profesionalus vienos ar daugiau investicinių paslaugų teikimas trečiosioms šalims ir (ar) vienos ar daugiau investicinių veiklų atlikimas.

<...>

2) „investicinės paslaugos ir veikla“ – tai bet kurios I priedo A skirsnyje išvardintos paslaugos ar veikla, susijusios su bet kuriomis I priedo C skirsnyje išvardintomis priemonėmis;

<...>

<...>

5) „pavedimų vykdymas kliento naudai“ – tai veikla, susijusi su sutarčių sudarymu, siekiant kliento naudai parduoti ar nupirkti vieną ar kelias finansines priemones;

6) „sandorių vykdymas savo sąskaita“ – tai prekyba už nuosavas lėšas, sudarant sandorius dėl vienos ar daugiau finansinių priemonių;

<...>

18) „perleidžiami vertybiniai popieriai“ – tai tokios kapitalo rinkoje apyvarčių vertybinių popierių klasės, išskyrus mokėjimo priemones:
a) įmonių akcijos <...>
b) obligacijos ir kitos formos skolos vertybiniai popieriai <...>

<...>“

13 Šios direktyvos 69 straipsnyje „Direktyvos 93/22/EEB panaikinimas“ nustatyta:

„Direktyva 93/22/EEB panaikinama nuo 2007 m. lapkričio 1 d. Nuorodos į Direktyvą 93/22/EEB laikomos nuorodomis į šią direktyvą. Nuorodos į Direktyvoje 93/22/EEB arba jos straipsniuose pateiktus apibrėžimus laikomos nuorodomis į atitinkamus šioje direktyvoje arba jos straipsniuose pateiktus apibrėžimus.“

14 Direktyvos MiFID I priedo A skirsnyje „Investicinės paslaugos ir veikla“ pateikiamas toks sąrašas:

„1. Pavedimų, susijusių su viena ar daugiau finansinių priemonių, priėmimas ir perdavimas.

2. Pavedimų vykdymas klientų naudai.

3. Sandorių vykdymas savo sąskaita.

4. Portfelio valdymas.

5. Patarimai dėl investavimo.

6. Įsipareigojimas pirkti ar parduoti finansines priemones ir (ar) finansinių priemonių išplatinimas tvirtai įsipareigojus pirkti.

7. Finansinių priemonių išplatinimas be tvirto įsipareigojimo pirkti.

8. Daugiašalės prekybos sistemos administravimas.“

15 Tarp šio priedo C skirsnyje išvardytų finansinių priemonių 1 punkte nurodomi „perleidžiami vertybiniai popieriai“.

Direktyva 2006/48

16 2006 m. birželio 14 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 2006/48/EB dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo (OL L 177, 2006, p. 1; toliau – Direktyva 2006/48), iš dalies pakeistos 2009 m. rugsėjo 16 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/110/EB (OL L 267, 2009, p. 7), 4 straipsnio 1 dalyje kredito įstaiga apibrėžiama kaip „įmonė, kuri verčiasi indėlių ar kitų grąžintinų lėšų priėmimu iš visuomenės ir paskolų teikimu savo sąskaita“.

17 Šios direktyvos 23 straipsnyje nustatyta:

„Valstybės narės numato, kad I priede išvardytomis veiklos rūšimis steigdama filialus arba teikdama paslaugas pagal 25 straipsnį, 26 straipsnio 1–3 dalis, 28 straipsnio 1 ir 2 dalis bei 29–37 straipsnius jų teritorijose gali užsiimti kiekviena kredito įstaiga, kuriai leidimą veiklai išdavė ir kurią prižiūri kitos valstybės narės kompetentingos institucijos, jeigu tokia veikla yra numatyta leidime.“

18 Minėtos direktyvos I priede „Veiklos rūšių, kurioms taikomas abipusio pripažinimo principas, sąrašas“ pateikiamas toks sąrašas:

„<...>

7. Prekyba savo arba klientų sąskaita:

<...>
e) perleidžiamieji vertybiniai popieriai.

8. Dalyvavimas išleidžiant vertybinius popierius ir su jų išleidimu susijusių paslaugų teikimas

<...>

14. <...>

[Direktyvos MiFID] I priedo A ir B skirsniuose numatytoms paslaugoms ir veiklai, kai kalbama apie finansines priemones, numatytas tos direktyvos I priedo C skirsnyje, pagal šią direktyvą taikomas tarpusavio pripažinimas.

<...>“

Lietuvos teisė

19 2002 m. birželio 20 d. Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo (*Žin.*, 2002, Nr. 65-2635; redakcija nuo 2011 m. lapkričio 18 d. iki 2012 m. gruodžio 1 d.) 2 straipsnio 3, 4, 11 ir 12 dalyse numatyta:

„3. Indėlininkas – fizinis arba juridinis asmuo, laikantis indėlį banke, banko filiale ar kredito unijoje, išskyrus subjektus, kurių indėliai pagal šį Įstatymą negali būti draudimo objektai. Kai fizinis arba juridinis asmuo (išskyrus valdymo įmonę, jei ji valdo kolektyvinio investavimo subjektus ir pensijų fondus) laikydamas indėlį veikia kaip patikėtinis, indėlininku laikomas patikėtojas. Kai reikalavimo teises į lėšas pagal sutartis turi asmenų grupė, kiekvienas jos asmuo laikomas indėlininku ir lėšos padalijamos kiekvienam iš jų lygiomis dalimis, jeigu sutartyse, iš kurių atsiranda jų reikalavimo teisės, arba teismų sprendimuose nenustatyta kitaip.

4. Indėlis – indėlininko pinigų, laikomų banke, banko filiale arba kredito unijoje pagal banko indėlio ir (ar) banko sąskaitos sutartis, ir kitų pinigų, į kuriuos indėlininkas turi reikalavimo teises, atsirandančias iš kredito įstaigos įsipareigojimo atlikti operacijas su indėlininko pinigais ar suteikti investicines paslaugas, suma (įskaitant priskaičiuotas palūkanas).

<...>

11. Investuotojas – fizinis arba juridinis asmuo, perdavęs draudėjui pinigus arba vertybinius popierius norėdamas pasinaudoti draudėjo teikiamomis investicinėmis paslaugomis. <...>

12. Įsipareigojimai investuotojui – draudėjo, teikiančio investuotojui investicines paslaugas, įsipareigojimai grąžinti investuotojui priklausančius pinigus ir (arba) grąžinti investuotojui priklausančius vertybinius popierius.“

20 Iš Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymo 3 straipsnio 1 dalies matyti, kad indėlininkų indėliams nacionaline ir užsienio valiuta kredito įstaigose taikomas šiame įstatyme numatytas draudimas. Vis dėlto pagal šio straipsnio 4 dalį tokios įstaigos išleistiems skolos vertybiniams popieriams draudimas netaikomas.

Procesas pagrindinėse bylose ir prejudiciniai klausimai

Byla C-688/15

21 2010 m. gruodžio 21 d. banko „Snoras“ visuotiniame akcininkų susirinkime priimtas sprendimas padidinti šios kredito įstaigos įstatinį kapitalą, viešai siūlant įsigyti išleidžiamų naujų akcijų.

22 2011 m. vasario 3 d. Vertybinių popierių komisija patvirtino šių akcijų, kurios bus išleistos ateityje, prospektą.

23 2011 m. kovo 1 d. bankas „Snoras“ savo vardu atidarė sąskaitą kitoje kredito įstaigoje – AB banke „Finasta“ (toliau – bankas „Finasta“), jame turėjo būti kaupiamos klientų lėšos, atitinkančios minėtų akcijų, kurios turėjo būti išleistos ateityje, emisijos kainą.

24 Laikotarpiu nuo 2011 m. kovo 9 d. iki gegužės 16 d. A. Anisimovienė ir kt. su banku „Snoras“ sudarė aptariamų akcijų, kurios turėjo būti išleistos ateityje, pasirašymo sutartis. Vėliau suma, lygi šių akcijų emisijos kainai, buvo nurašyta nuo šių asmenų banko sąskaitų, kurias jie turėjo banke „Snoras“, ir pervesta į šio sąskaitą, atidarytą banke „Finasta“. Vienais atvejais bankas „Snoras“ pats atliko šias sąskaitų operacijas, o kitais atvejais iniciatyvos ėmėsi klientai.

25 2011 m. gegužės 5 d. bankas „Snoras“ kreipėsi į Lietuvos banką dėl leidimo registruoti atitinkamus įstatų pakeitimus dėl kapitalo didinimo.

26 2011 m. lapkričio 16 d. Lietuvos bankas priėmė sprendimą iki 2012 m. sausio 16 d. paskelbti banko „Snoras“ veiklos apribojimą. Tos pačios dienos nutarimu Lietuvos vyriausybė nacionalizavo šią kredito įstaigą visuomenės poreikiams. 2011 m. lapkričio 22 d. sprendimu Lietuvos bankas atsisakė išduoti minėtai įstaigai leidimą registruoti įmonių registre minėtus įstatų pakeitimus, o 2011 m. lapkričio 24 d. sprendimu atšaukė jos licenciją. Galiausiai 2011 m. gruodžio 7 d. šiai įstaigai iškelta bankroto byla; nutartis dėl šios bylos iškėlimo įsiteisėjo 2011 m. gruodžio 20 d.

27 Taigi bankas „Snoras“ neįgyvendino numatytos akcijų emisijos. Tuomet A. Anisimovienė ir kt. pareiškė ieškinį Vilniaus apygardos teisme, juo prašė pripažinti juos šios kredito įstaigos „indėlininkais“, kaip tai suprantama pagal Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymą.

28 2014 m. rugsėjo 29 d. sprendimu tas teismas atmetė A. Anisimovienės ir kt. ieškinį, nes manė, be kita ko, kad šie asmenys turi būti laikomi ne indėlininkais, bet investuotojais, ir kad lėšos, kurias jie pervedė bankui „Snoras“ už akcijas, kurias ši kredito įstaiga planavo išleisti, negalėjo būti laikomos „indėliais“, kaip tai suprantama pagal šį įstatymą.

29 2015 m. kovo 12 d. nutartimi Lietuvos apeliacinis teismas paliko nepakeistą pirmosios instancijos teismo sprendimą. Tuomet A. Anisimovienė ir kt. pateikė kasacinį skundą Lietuvos Aukščiausiajame Teisme.

30 Nagrinėjant šį kasacinį skundą tam teismui iš esmės kilo klausimas dėl galimybės „indėliais“, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punktą, laikyti lėšas, A. Anisimovienės ir kt. pervestas bankui „Snoras“ už akcijas, kurių ši kredito įstaiga galiausiai neišleido.

31 Tokiomis aplinkybėmis Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Direktyvos 94/19] nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad indėliu pagal šią direktyvą gali būti laikomos asmenų sutikimu nurašytos arba pačių asmenų pervestos ar sumokėtos lėšos į kredito įstaigos vardu atidarytą sąskaitą, esančią kitoje kredito įstaigoje?

2. Ar [Direktyvos 94/19] 7 straipsnio 1 dalies ir 8 straipsnio 3 dalies nuostatos kartu turi būti suprantamos taip, kad indėlių draudimas iki [minėtos direktyvos] 7 straipsnio l dalyje nurodytos sumos turi būti išmokamas kiekvienam asmeniui, kurio reikalavimo teisė gali būti nustatyta iki tos dienos, kai yra priimami [tos pačios direktyvos] 1 straipsnio 3 punkto i ir ii papunkčiuose nurodyti sprendimai?

3. Ar [Direktyvos 94/19] prasme indėlio, kaip kredito likučio, susidariusio dėl bankinių sandorių, sąvokai aiškinti svarbus „įprastų bankinių sandorių“ apibrėžimas? Ar atsižvelgiant į šį apibrėžimą turėtų būti aiškinama indėlio sąvoka ir [šią direktyvą] įgyvendinusiuose nacionalinės teisės aktuose?

4. Jei atsakymas į trečiąjį klausimą yra teigiamas, kaip turi būti suprantama ir aiškinama [Direktyvos 94/19] 1 straipsnio 1 punkte vartojama sąvoka „įprasti bankiniai sandoriai“:
   a) kokie bankiniai sandoriai turėtų būti laikomi įprastais arba pagal kokius kriterijus turi būti vertinama, ar konkretus bankinis sandoris yra įprastas?

b) ar įprastų bankinių sandorių sąvoka turi būti vertinama atsižvelgiant į sudaromų bankinių sandorių tikslą arba subjektus, tarp kurių tokie bankiniai sandoriai sudaromi?
c) ar [Direktyvoje 94/19] vartojama indėlio, kaip dėl įprastų bankinių sandorių susidariusio kredito likučio, sąvoka turi būti aiškinama taip, kad ji apima tik atvejus, kai visi tokio likučio susidarymą nulėmę sandoriai laikomi įprastais?

5. Tokiu atveju, kai lėšos nepatenka į indėlio sąvoką pagal [Direktyvą 94/19], o valstybė narė yra pasirinkusi tokį [direktyvų 94/19 ir 97/9] įgyvendinimo nacionalinėje teisėje būdą, kad indėliu laikomos ir lėšos, į kurias indėlininkas turi reikalavimo teises, atsirandančias iš kredito įstaigos įsipareigojimo suteikti investicines paslaugas, ar indėlių draudimo apsauga gali būti taikoma tik nustačius, kad kredito įstaiga konkrečiu atveju veikė kaip investicinė įmonė, o lėšos jai buvo perduotos investicinei veiklai vykdyti, kaip šios sąvokos suprantamos pagal [direktyvas 97/9 ir MiFID]?“

Byla C-109/16

32 Dviem sprendimais, priimtais atitinkamai 2011 m. birželio 16 d. ir liepos 14 d., Vertybinių popierių komisija patvirtino prospektą dėl būsimų obligacijų, kurias bankas „Snoras“ ketino išleisti ir pasiūlyti visuomenei. Remdamasi šiuo prospektu, ši kredito įstaiga galėjo atlikti kelias vidutinės trukmės obligacijų emisijas, su sąlyga, kad prieš kiekvieną iš jų bus paskelbtos joms taikomos galutinės sąlygos.

33 Minėtame prospekte buvo nurodyta, pirma, kad šias būsimas obligacijas ateityje platins pats bankas „Snoras“ ir kad suinteresuotieji asmenys galės jas pasirašyti tiesiogiai šios kredito įstaigos padaliniuose, agentūrose ir kituose jos filialuose. Antra, obligacijų emisijos kaina turi būti sumokėta sutarties dėl obligacijų pasirašymo sudarymo dieną. Šiuo tikslu įgijėjas turi turėti pakankamai lėšų sąskaitose, atidarytose banke „Snoras“, ir leisti pastarajam jas nurašyti. Trečia, įsigaliojimo data, nurodyta galutinėse aptariamos emisijos sąlygose, laikoma nagrinėjamų obligacijos emisijos data. Ketvirta, įgyvendinus emisiją obligacijos turi būti įrašytos į obligacijų turėtojų vardu banke „Snoras“ atidarytas obligacijų sąskaitas.

34 2011 m. lapkričio 2 d. bankas „Snoras“ paskelbė galutines sąlygas dėl vienuoliktosios vidutinės trukmės obligacijų emisijos.

35 2011 m. lapkričio 10 d. A. Raišelis su banku „Snoras“ sudarė, pirma, investavimo paslaugų teikimo sutartį ir, antra, sutartį dėl šios vienuoliktosios emisijos 40 obligacijų pasirašymo. Tą pačią dieną jis pervedė pinigų sumą, atitinkančią šių būsimų obligacijų emisijos kainą, į savo asmeninę banko sąskaitą banke „Snoras“. Kitą dieną A. Raišelis su šia kredito įstaiga sudarė naują sutartį dėl obligacijų pasirašymo; ji identiška pirmajai, tik buvo nurodyta kita minėtų obligacijų pasirašymo ir apmokėjimo data – 2011 m. lapkričio 11 d. Tą pačią dieną bankas „Snoras“ nurašė nuo A. Raišelio sąskaitos minėtą emisijos kainą atitinkančią sumą ir ją pervedė į šios kredito įstaigos vardu atidarytą sąskaitą, kad būtų apmokėtos tos pačios obligacijos.

36 Vis dėlto bankas „Snoras“ tapo nemokus prieš nagrinėjamų obligacijų emisiją.

37 Tuomet A. Raišelis pareiškė ieškinį Vilniaus miesto 2-ajame apylinkės teisme valstybės įmonei IID, kuri Lietuvoje atsakinga už indėlių garantijų ir investuotojų kompensavimo sistemas. Šiame ieškinyje A. Raišelis nurodė, kad turi teisę į Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatyme numatytą kompensaciją.

38 2012 m. rugsėjo 7 d. sprendimu minėtas teismas atmetė A. Raišelio ieškinį. Jis, be kita ko, nurodė, kad A. Raišelis turėtų teisę į šią kompensaciją tik jei bankas „Snoras“ būtų panaudojęs ginčijamas lėšas be jo sutikimo, bet taip nebuvo. Be to, to paties teismo teigimu, dėl obligacijų, kaip antai tų, kurias bankas „Snoras“ planavo išleisti, negalėjo būti taikoma minėta kompensacija.

39 Apeliacinėje byloje Vilniaus apygardos teismas 2013 m. spalio 17 d. sprendimu panaikino pirmosios instancijos teismo sprendimą ir pripažino A. Raišelio teisę į prašomą kompensaciją. Apeliacinio teismo nuomone, A. Raišelis turėjo būti laikomas „investuotoju“, kaip tai suprantama pagal Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymą, o jo turimos lėšos banko „Snoras“ vardu atidarytoje sąskaitoje turėjo būti kvalifikuojamos kaip „indėlis“, kuriam taikoma šiame įstatyme numatyta garantija. Tuomet IID pateikė kasacinį skundą Lietuvos Aukščiausiajame Teisme.

40 Tas teismas mano, kad sprendimas dėl minėto kasacinio skundo visų pirma priklauso nuo to, kuri direktyva (Direktyva 94/19 ar Direktyva 97/9) gali būti taikoma A. Raišelio lėšoms, pervestoms bankui „Snoras“, sudarant aptariamą obligacijų pasirašymo sandorį.

41 Jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad tokios lėšos iš principo priskirtinos Direktyvos 97/9 taikymo sričiai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui toliau kyla abejonių dėl tinkamo šios direktyvos 2 straipsnio 2 dalies vertimo į lietuvių kalbą ir šios nuostatos perkėlimo į Indėlių ir įsipareigojimų investuotojams draudimo įstatymą.

42 Galiausiai, jei Teisingumo Teismas nuspręstų, kad lėšos, kaip antai tos, kurias A. Raišelis pervedė bankui „Snoras“, pasirašydamas sutartį dėl ginčijamų būsimų obligacijų, iš principo priskirtinos Direktyvos 94/19 taikymo sričiai, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla abejonių, ar tokios lėšos atitinka sąlygas, būtinas tam, kad jas būtų galima kvalifikuoti kaip „indėlį“, kaip tai suprantama pagal tos direktyvos 1 straipsnio 1 punktą.

43 Tokiomis aplinkybėmis Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar tais atvejais, kai kaip investicinė įmonė veikia kredito įstaiga, kuriai lėšos yra perduotos siekiant įsigyti pačios kredito įstaigos išleidžiamų skolos vertybinių popierių, tačiau minėtų vertybinių popierių emisija neįsigalioja ir vertybiniai popieriai neperduodami lėšas įmokėjusio asmens nuosavybėn, o lėšos jau yra nurašytos iš asmens banko sąskaitos ir pervestos į kredito įstaigos vardu atidarytą sąskaitą ir yra negrąžinamos, be to, nacionalinio įstatymų leidėjo valia dėl konkrečios apsaugos sistemos taikymo tokiu atveju nėra aiški, siekiant nustatyti tokioms lėšoms taikytiną apsaugą, gali būti tiesiogiai taikomas Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punktas ir Direktyvos 97/9 1 straipsnio 4 punktas ir lėšų paskirtis yra pagrindinis kriterijus siekiant nustatyti taikytiną apsaugos sistemą? Ar šios direktyvų nuostatos pasižymi aiškumo, detalumo, besąlygiškumo ir subjektinių teisių įtvirtinimo reikalavimais taip, kad privatūs asmenys, remdamiesi šiomis nuostatomis, nacionaliniame teisme galėtų grįsti savo reikalavimus išmokėti kompensaciją prieš valstybės įsteigtą draudiką?

2. Ar Direktyvos 97/9 2 straipsnio 2 dalis, nustatanti, dėl kokių reikalavimų turi būti mokama kompensacija pagal investuotojų kompensavimo sistemą, turi būti suprantama ir aiškinama taip, kad ji apima ir reikalavimus grąžinti lėšas, kurias investicinė įmonė yra skolinga investuotojams ir kurios nėra laikomos investuotojų vardu?

3. Jei atsakymas į antrąjį klausimą yra teigiamas, ar Direktyvos 97/9 2 straipsnio 2 dalies nuostata, nurodanti, dėl kokių reikalavimų turi būti mokama kompensacija, pasižymi aiškumo, detalumo, besąlygiškumo ir subjektinių teisių įtvirtinimo reikalavimais taip, kad privatūs asmenys, remdamiesi šia nuostata, nacionaliniame teisme galėtų grįsti savo reikalavimus išmokėti kompensaciją prieš valstybės įsteigtą draudiką?

4. Ar Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punkto nuostata turi būti suprantama ir aiškinama taip, kad asmens indėliu pagal šią direktyvą gali būti laikomos asmens sutikimu iš jo asmeninės sąskaitos nurašytos lėšos į kredito įstaigos vardu atidarytą sąskaitą, esančią toje pačioje kredito įstaigoje ir skirtą būsimų šios įstaigos skolos vertybinių popierių emisijai apmokėti?

5. Ar Direktyvos 94/19 7 straipsnio 1 dalies ir 8 straipsnio 3 dalies nuostatos kartu turi būti suprantamos ir aiškinamos taip, kad indėlių draudimas iki [šios direktyvos] 7 straipsnio 1 dalyje nurodytos sumos turi būti išmokamas kiekvienam asmeniui, kurio reikalavimo teisė gali būti nustatyta iki tos dienos, kai yra priimami [minėtos] direktyvos 1 straipsnio 3 punkto i ir ii papunkčiuose nurodyti sprendimai?“

Procesas Teisingumo Teisme

44 2016 m. vasario 15 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi *Anisimovienė ir kt.* (C-688/15, nepaskelbta Rink., EU:C:2016:92) ir 2016 m. balandžio 13 d. Teisingumo Teismo pirmininko nutartimi *Indėlių ir investicijų draudimas* (C-109/16, nepaskelbta Rink., EU:C:2016:267) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo prašymai taikyti pagreitintą procedūrą pagal Teisingumo Teismo procedūros reglamento 105 straipsnį buvo atmesti.

45 2016 m. sausio 20 d. ir vasario 29 d. sprendimais Teisingumo Teismo pirmininkas nusprendė taikyti byloms C-688/15 ir C-109/16 pirmumo tvarką pagal minėto reglamento 53 straipsnio 3 dalį.

46 Galiausiai 2016 m. vasario 29 d. Teisingumo Teismo pirmininkas, atsižvelgdamas į tai, kad abi bylos susijusios, nusprendė jas sujungti, kad būtų bendrai vykdoma žodinė proceso dalis ir priimtas sprendimas.

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo–ketvirtojo klausimų byloje C-688/15 ir antrojo, ketvirtojo ir penktojo klausimų byloje C-109/16

47 Pirmuoju–ketvirtuoju klausimais byloje C-688/15 ir antruoju, ketvirtuoju ir penktuoju klausimais byloje C-109/16 (juos reikia nagrinėti kartu ir pirmiausia) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar, pirma, Direktyvos 97/9 nuostatos ir, antra, Direktyvos 94/19 nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad su lėšomis, kurios buvo nurašytos nuo kredito įstaigoje privačių asmenų turėtų sąskaitų ir pagal sutartį dėl būsimų perleidžiamųjų vertybinių popierių, kuriuos ta įstaiga turėjo išleisti, pasirašymo pervestos į šios įstaigos vardu atidarytas sąskaitas, susijusius skolinius reikalavimus tokiu atveju, kai dėl minėtos įstaigos bankroto šių vertybinių popierių emisija galiausiai nebuvo įvykdyta, reikia priskirti, pirma, Direktyvoje 97/9 numatytoms investuotojų kompensavimo sistemoms ir (arba), antra, Direktyvoje 94/19 numatytoms indėlių garantijų sistemoms.

48 Siekiant atsakyti į pateiktus klausimus visų pirma reikia išaiškinti Direktyvos 97/9 nuostatas, vėliau – Direktyvos 94/19 nuostatas.

Dėl Direktyvos 97/9 – investuotojų kompensavimo sistemos

49 Kaip matyti iš Direktyvos 97/9 4 ir 8 konstatuojamųjų dalių, šioje direktyvoje numatytų investuotojų kompensavimo sistemų tikslas yra kompensuoti pinigines lėšas ir vertybinius popierius, kuriuos investicinė įmonė turi dėl savo klientų investicinės veiklos ir kurie tais atvejais, kai tokia įmonė nesugeba įvykdyti įsipareigojimų investuojantiems klientams, negali būti jiems grąžinti. Numatant tokias sistemas Direktyva 97/9 siekiama vienu metu saugoti investuotojus ir užtikrinti visuomenės pasitikėjimą finansų sistema.

50 Atsižvelgiant į tai Direktyvos 97/9 2 straipsnio 2 dalies antros pastraipos pirmoje įtraukoje nustatyta, kad kompensacija, taikant investuotojų kompensavimo sistemas, turi būti mokama siekiant padengti skolinius reikalavimus, kurių kyla dėl investicinės įmonės nepajėgumo įvykdyti įsipareigojimų tokiems investuotojams, remiantis taikytinais teisiniais reikalavimais ir sutarčių sąlygomis, grąžinti pinigus, priklausančius investuotojams ir laikomus jų vardu dėl jų investicinės veiklos.

51 Siekiant nustatyti, ar skoliniai reikalavimai, kaip antai nagrinėjami pagrindinėse bylose, priskirtini prie tokių atvejų, reikia nuspręsti, pirma, dėl Direktyvos 97/9 2 straipsnio 2 dalies antros pastraipos pirmoje įtraukoje pateiktų sąvokų „investicinė įmonė“ ir „investicinė veikla“ ir, antra, dėl galimos sąlygos dėl aptariamų lėšų įrašymo į investuotojo vardu atidarytą sąskaitą, kuria jis naudojasi.

– Dėl sąvokų „investicinė įmonė“ ir „investicinė veikla“, kaip jos suprantamos pagal Direktyvą 97/9

52 Pagal Direktyvos 97/9 2 straipsnio 2 dalies antros pastraipos pirmą įtrauką skoliniai reikalavimai, kuriuos turi padengti investuotojų kompensavimo sistemos, susiję su lėšomis, mokėtinomis „investuotojui“ ar jam priklausančiomis ir „investicinės įmonės“ turimomis jo vardu dėl vienos ar kelių „investicinių veiklų“.

53 Direktyvos 97/9 1 straipsnio 4 punkte nurodyta, kad šioje direktyvoje „investuotojas“ – tai asmuo, patikėjęs pinigus ar finansines priemones „investicinei įmonei“ ryšium su „investicine veikla“, o apibrėžiant pastarąsias dvi sąvokas šio straipsnio 1 ir 2 punktuose atitinkamai nurodoma Direktyvoje 93/22 pateikta sąvoka ir „investicinės paslaugos“, kaip jos apibrėžtos šioje direktyvoje ir išvardytos jos priede.

54 Vis dėlto Direktyva 93/22, kurioje įtvirtintos taisyklės, Sąjungoje taikomos investicinėms įmonėms, nuo 2007 m. lapkričio 1 d. buvo pakeista Direktyva MiFID. Pagal jos 69 straipsnį nuo šios datos nuorodos į Direktyvos 93/22 sąvokas laikomos nuorodomis į atitinkamas Direktyvos MiFID sąvokas. Todėl šioje byloje aiškinant Direktyvą 97/9 reikia remtis sąvokomis „investicinė įmonė“ ir „investicinės paslaugos ir veikla“, pateiktomis Direktyvos MiFID 4 straipsnio 1 dalies 1 ir 2 punktuose.

55 Iš šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies 1 punkto matyti, kad „investicinė įmonė“ – tai bet kuris juridinis asmuo, kurio nuolatinis darbas ar veikla yra „profesionalus vienos ar daugiau investicinių paslaugų teikimas trečiosioms šalims ir (ar) vienos ar daugiau investicinių veiklų atlikimas“. Vadovaujantis ta pačia logika, minėtos direktyvos 1 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad kai kurios jos nuostatos taikomos kredito įstaigoms, gavusioms leidimus veikti ir „teikiančioms vieną ar daugiau investicinių paslaugų ir (ar) vykdančioms investicinę veiklą“.

56 Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, siekiant nustatyti, ar skoliniai reikalavimai, kaip antai A. Anisimovienės ir kt. bei A. Raišelio reikalavimai bankui „Snoras“, gali būti padengti taikant Direktyvoje 97/9 numatytas investuotojų kompensavimo sistemas, reikia nustatyti, ar lėšos, su kuriomis susiję šie skoliniai reikalavimai, buvo perduotos šiai kredito įstaigai dėl vienos arba kelių šios įstaigos teikiamų ar vykdomų investicinių paslaugų arba veiklos, kaip tai suprantama pagal Direktyvą MiFID.

57 Šiuo aspektu pagal Direktyvos MiFID 4 straipsnio 1 dalies 2 punktą „investicinės paslaugos ir veikla“ – tai bet kurios šios direktyvos I priedo A skirsnyje išvardytos paslaugos ar veikla, susijusios su bet kuriomis šio priedo C skirsnyje išvardytomis priemonėmis.

58 Neginčijama, kad akcijos ir obligacijos, kaip antai tos, kurias bankas „Snoras“ ketino išleisti, priskirtinos prie finansinių priemonių, nuodytų minėtame C skirsnyje. Iš tiesų jo 1 punkte yra kategorija „perleidžiami vertybiniai popieriai“, t. y. pagal Direktyvos MiFID 4 straipsnio 1 dalies 18 punktą kapitalo rinkoje apyvarčių vertybinių popierių klasės, įskaitant įmonių akcijas ir obligacijas.

59 Dėl sąlygos, susijusios su Direktyvos MiFID I priedo A skirsniu, Lietuvos vyriausybė tvirtina, kad kredito įstaiga neteikia vienos iš šių paslaugų ir nevykdo vienos iš veiklos rūšių, išvardytų šiame skirsnyje, kai visuomenei, įskaitant klientus, platina savo išleistas finansines priemones. Iš tiesų siūlydama visuomenei šias priemones ši įstaiga veikia ne kaip finansų tarpininkė, bet kaip bet kuri kita bendrovė vertybinių popierių emitentė.

60 Žinoma, kaip tvirtina minėta vyriausybė, kredito įstaigos vykdomas finansinių priemonių, kurių emitentė ji yra, siūlymas visuomenei savaime nėra „investicinės paslaugos ar veikla“, kaip tai suprantama pagal Direktyvą MiFID, nes ji nenurodyta šios direktyvos I priedo A skirsnyje.

61 Vis dėlto tai, kad kredito įstaiga su savo klientais sudaro sutartis dėl finansinių priemonių, kurių emitentė yra, pasirašymo, reiškia tokių investicinių paslaugų teikimą. A. Raišelis ir Europos Komisija tvirtina, kad tokių kredito įstaigos pasirašymo sutarčių sudarymas su klientais priskirtinas sąvokai „pavedimų vykdymas klientų naudai“, pateiktai Direktyvos MiFID I priedo A skirsnio 2 punkte.

62 Šiuo klausimu pavedimų vykdymo „klientų naudai [klientų vardu]“ sąvoka turi būti laikoma sinonimu pavedimų vykdymo „kliento naudai [klientų sąskaita]“ sąvokai, kuri apibrėžta šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies 5 punkte. Iš tiesų šios dvi sąvokos Direktyvoje MiFID akivaizdžiai susijusios su ta pačia paslauga ir daugelyje šios direktyvos kalbinių versijų vartojamas tas pats apibrėžimas – tiek minėtos direktyvos priede, tiek 4 straipsnyje.

63 Tokiu atveju, remiantis šiuo apibrėžimu, sąvoka „pavedimų vykdymas kliento naudai“ reiškia sutarčių sudarymą, siekiant kliento naudai nupirkti ar parduoti vieną ar kelias finansines priemones.

64 Taigi neginčijama, kad sutartis dėl finansinių priemonių pasirašymo tikrai yra tokia sutartis. Dėl fakto, kad teikiant tokias „pavedimų vykdymo“ paslaugas ši sutartis sudaroma „kliento naudai“, reikia pažymėti, kad, žinoma, šios sąvokos apskritai gali lemti tai, kad kredito įstaiga neturėtų būti laikoma kaip teikianti šią paslaugą klientui, jeigu jos vaidmuo sudarant minėtą sutartį neapsiriboja tarpininko veikla ir ji taip pat yra tos pačios sutarties šalis, kaip finansinių priemonių, kurias klientas siekia įsigyti, emitentė.

65 Vis dėlto tos pačios sąvokos turi būti perkeltos į kontekstą, kuriame taikomos. Konkrečiai pavedimų vykdymo „kliento naudai (ar „vardu“) paslaugos turi būti priešpastatytos sandorių vykdymo „savo sąskaita“ veiklai, nurodytai Direktyvos MiFID I priedo A skirsnio 3 punkte. Pagal šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies 6 punktą šią veiklą sudaro prekyba už nuosavas lėšas, sudarant sandorius dėl vienos ar daugiau finansinių priemonių.

66 Remiantis tuo darytina išvada, kad Direktyva MiFID grindžiama dviejų situacijų atskyrimu: pirma, kai kredito įstaigos ir investicinės įmonės finansinių priemonių pirkimo ar pardavimo sutartis sudaro savo pačių naudai už nuosavas lėšas, ir, antra, kai šios įstaigos ir įmonės tokias sutartis sudaro savo klientų naudai, naudodamosi jų kapitalu. Atsižvelgiant į tai, tokio pobūdžio sutartis turi būti laikoma kredito įstaigos sudaryta klientų „naudai“ (ar „vardu“), kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 4 straipsnio 1 dalies 5 punktą ir I priedo A skirsnio 2 punktą, nes klientas yra naudos gavėjas ir naudojamas jo kapitalas; tai taikytina ir tuo atveju, kai ši įstaiga, kaip aptariamų priemonių emitentė, taip pat yra tos sutarties šalis.

67 Šį aiškinimą patvirtina Direktyva MiFID siekiami tikslai. Šiuo klausimu reikia priminti, kad šia direktyva, be kita ko, kaip matyti iš jos 2, 5 ir 44 konstatuojamųjų dalių, siekiama užtikrinti aukštą investuotojų apsaugos lygį, išlaikyti finansinės sistemos skaidrumą ir bendrą efektyvumą ir užtikrinti finansinių sandorių skaidrumą.

68 Atsižvelgiant į šiuos tikslus klausimas, ar finansinės priemonės, kurias kredito įstaiga platina visuomenei, išleidžiamos trečiųjų bendrovių, ar pačios kredito įstaigos, neturi reikšmės.

69 Atsižvelgiant į visus šiuos argumentus darytina išvada, kad tai, jog kredito įstaiga su savo klientais sudaro sutartis dėl būsimų perleidžiamų vertybinių popierių, kurių emitentė yra ši įstaiga, pasirašymo, yra investicinė paslauga, kaip tai suprantama pagal Direktyvos MiFID 4 straipsnio 1 dalies 2 punktą. Todėl skoliniai reikalavimai, susiję su lėšomis, kurias šie klientai perdavė minėtai įstaigai pagal šias sutartis, gali būti padengti taikant investuotojų kompensavimo sistemas pagal Direktyvos 97/9 2 straipsnio 2 dalies antros pastraipos pirmą įtrauką.

70 Šiuo atveju šios išvados nepaneigia Lietuvos vyriausybės ir IID pateiktas argumentas, kad skoliniai reikalavimai, kaip antai tie, kuriais remiasi A. Anisimovienė ir kt. bei A. Raišelis, nėra kompensuojami remiantis Direktyva 97/9, jeigu jie kyla iš investavimo rizikos, t. y. dėl finansinių priemonių, kurias siekė įsigyti šie investuotojai, emitento bankroto, kurios atžvilgiu ši direktyva nenumato jokios apsaugos.

71 Šiuo klausimu, kaip išvados 134 punkte nurodo generalinis advokatas, Direktyva 97/9 iš tiesų nesiekiama apsaugoti investuotojų nuo rizikos, susijusios su bet kokiomis investicijomis. Konkrečiai šia direktyva nesiekiama jų apsaugoti nuo finansinių priemonių, kurių savininkai jie yra, bendrovių emitenčių bankroto. Šiuo aspektu emitentės bankroto rizikai negali būti taikoma minėta direktyva vien dėl to, kad tam tikros investicinės veiklos atžvilgiu minėta emitentė yra kredito įstaiga ar investicinė įmonė.

72 Vis dėlto reikia pažymėti, kad šiuo atveju A. Anisimovienė ir kt. bei A. Raišelis niekada neįgijo nuosavybės teisės į finansines priemones, už kurias jie bankui „Snoras“ pervedė aptariamas lėšas, nes minėtų priemonių emisija nebuvo atlikta iki šios kredito įstaigos bankroto.

73 Tokiomis aplinkybėmis ginčo esmė yra ne investuotojo turimų finansinių priemonių vertės praradimas ar šių priemonių emitentės galėjimas kompensuoti šiam investuotojui minėtų priemonių piniginę vertę. Ginčijamas šios kredito įstaigos, veikiančios kaip investicinė įmonė, negalėjimas išleisti tokias priemones klientams, siekiantiems įgyti nuosavybės teisę į jas, todėl ir įvykdyti įsipareigojimus jų atžvilgiu. Taigi ši situacija susijusi su rizika, kurią apima Direktyva 97/9.

74 Iš esmės šis aiškinimas atitinka Direktyva 97/9 siekiamus tikslus, t. y. apsaugoti investuotojus nuo sukčiavimo rizikos, aplaidžios veiklos ar valdymo klaidos, dėl kurių investicinė įmonė negalėtų grąžinti savo klientams jiems priklausančių lėšų ir vertybinių popierių. Iš tiesų atsižvelgiant į šiuos tikslus ir, kaip tvirtina Komisija, svarbu tai, kad investuotojo, siekiančio įsigyti finansinių priemonių iki jų išleidimo, lėšos, kurias turi tokia įmonė ar kredito įstaiga, būtų apsaugotos, nesvarbu, ar minėtas priemones išleidžia trečioji bendrovė, ar ši įstaiga.

– Dėl nagrinėjamų lėšų pervedimo į investuotojo vardu atidarytą sąskaitą sąlygos nebuvimo

75 Direktyvos 97/9 2 straipsnio 2 dalies antros pastraipos pirmos įtraukos redakcijoje prancūzų kalba nustatyta, kaip priminta šio sprendimo 50 punkte, kad investuotojų kompensavimo sistemos turi užtikrinti, kad, remiantis taikytinais teisiniais reikalavimais ir sutarčių sąlygomis, bus padengtos skolos, atsirandančios dėl investicinės įmonės nepajėgumo grąžinti investuotojams pinigus, kurie yra jiems mokėtini arba priklauso ir laikomi jų vardu („fonds leur étant dus ou leur appartenant et détenus pour leur compte“) ryšium su investicine veikla.

76 Vis dėlto šios nuostatos formuluotė Direktyvos 97/9 versijoje lietuvių kalba yra kur kas siauresnė. Šios redakcijos nuostatoje nurodyta, kad „[k]ompensacija turi būti mokama pagal tuos reikalavimus, kurie kilo dėl investicinės įmonės nepajėgumo grąžinti pinigus, priklausančius investuotojams ir laikomus jų vardu ryšium su investicine veikla“.

77 Iš šios formuluotės galima suprasti, kad tik skolos, susijusios su investicinės įmonės ar kredito įstaigos, veikiančios tokiu statusu, turimomis lėšomis investuotojų vardu atidarytose sąskaitose, turi būti padengtos taikant Direktyvoje 97/9 numatytas investuotojų kompensavimo sistemas.

78 Pagal suformuotą jurisprudenciją, esant įvairių Sąjungos teisės akto kalbinių versijų neatitikimų, nagrinėjama nuostata turi būti aiškinama atsižvelgiant į teisės akto, kurio dalis ji yra, tikslą ir bendrą struktūrą (žr., be kita ko, 2013 m. gegužės 30 d. Sprendimo *Genil 48 ir Comercial Hostelera de Grandes Vinos*, C-604/11, EU:C:2013:344, 38 punktą ir 2017 m. gegužės 17 d. Sprendimo *ERGO Poist'ovňa*, C-48/16, EU:C:2017:377, 37 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

79 Šiuo klausimu reikia priminti, kad Direktyva 97/9 siekiama, be kita ko, apsaugoti investuotojus nuo situacijų, kurioms esant investicinė įmonė negali įvykdyti įsipareigojimų jų atžvilgiu. Remiantis šiuo tikslu, šios direktyvos 1 straipsnio 4 punkte sąvoka „investuotojas“ apibrėžiama plačiai: tai asmuo, patikėjęs pinigus ar finansines priemones tokiai įmonei ryšium su investicine veikla. Be to, minėtos direktyvos 8 konstatuojamoje dalyje bendrai daroma nuoroda į „investicinės įmonės dėl investuotojų investicinės veiklos turimas pinigines lėšas ir vertybinius popierius“.

80 Atsižvelgiant į tai Direktyvos 97/9 numatytos investuotojų kompensavimo sistemos neturėtų būti taikomos siekiant padengti tik skolinius reikalavimus, susijusius su investicinių įmonių ar kredito įstaigų, veikiančių tokiu statusu, turimomis lėšomis investuotojų vardu atidarytos sąskaitose.

81 Vadinasi, dėl to, kad skoliniai reikalavimai, kaip antai A. Anisimovienės ir kt. bei A. Raišelio, susiję su lėšomis, esančiomis ne jų vardu atidarytose sąskaitose, bet sąskaitose, kurių savininkė yra aptariama kredito įstaiga, negalima atmesti, kad jie turi būti padengti taikant investuotojų kompensavimo sistemas, jei įvykdytos kitos sąlygos, numatytos Direktyvos 97/9 2 straipsnio 2 dalies antros pastraipos pirmoje įtraukoje.

82 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, darytina išvada, kad skoliniams reikalavimams, kaip antai nagrinėjamiems pagrindinėse bylose, taikytinos Direktyvoje 97/9 numatytos investuotojų kompensavimo sistemos.

Dėl Direktyvos 94/19 – indėlių garantijų sistemos

83 Pagal Direktyvos 94/19 antrą konstatuojamąją dalį šioje direktyvoje numatytų indėlių garantijų sistemų tikslas yra asmenų, kredito įstaigoje laikančių indėlius, apsauga, siekiant išvengti jų negrąžinimo. Numatant tokias indėlių garantijų sistemas Direktyva 94/19 siekiama, kaip nurodyta jos pirmoje ir ketvirtoje konstatuojamosiose dalyse, apsaugoti indėlininkus ir užtikrinti bankų sistemos stabilumą, siekiant išvengti masinio indėlių atsiėmimo ne tik iš sunkumų patiriančios kredito įstaigos, bet ir iš įprastai veikiančių įstaigų, jeigu visuomenė prarastų pasitikėjimą bankų sistema.

84 Atsižvelgiant į tai Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punkto pirmoje pastraipoje numatyta, kad šioje direktyvoje „indėlis“ – tai bet koks kredito likutis, atsiradęs dėl sąskaitoje paliktų lėšų arba dėl laikinų situacijų, susidariusių dėl įprastų bankinių sandorių, kurį kredito įstaiga turi grąžinti pagal taikomas teisines nuostatas ir sutartines sąlygas, taip pat bet kokia skola, patvirtinta kredito įstaigos išduoto sertifikato.

85 Šiuo atveju reikia priminti, pirma, kad lėšos, kurias nurodo A. Anisimovienė ir kt. bei A. Raišelis, nebuvo pervestos į sąskaitas, kurių savininkai banke „Snoras“ jie buvo, dėl to, kad šis bankas neturėjo lėšų. Antra, būsimi perleidžiamieji vertybiniai popieriai, kuriuos jie pasirašė ir kurių emitentė turėjo būti ši kredito įstaiga, galiausiai nebuvo išleisti iki minėtos įstaigos bankroto. Be to, dėl šių perleidžiamų vertybinių popierių pažymėtina, kad nors byloje C-109/16 nagrinėjamos obligacijos priskirtinos prie „skolos vertybiniams popieriams“, nurodytiems Direktyvos 94/19 1 straipsnio

1 punkte, byloje C-688/15 nagrinėjamos akcijos vis dėlto yra nuosavybės vertybiniai popieriai, dėl kurių šioje direktyvoje nenumatyta jokios garantijos (2016 m. gruodžio 21 d. Sprendimo *Vervloet ir kt.*, C-76/15, EU:C:2016:975, 66 ir 67 punktai).

86 Atsižvelgiant į šias aplinkybes reikia tik nustatyti, ar skoliniai reikalavimai, kaip antai šių asmenų reikalavimai bankui „Snoras“, gali būti susieti su antrąja „indėlių“ situacija, numatyta Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punkte, t. y. su „kredito liku[čiu], atsirad[usiu] dėl laikinų situacijų, susidariusių dėl įprastų bankinių sandorių, kurį kredito įstaiga turi grąžinti pagal taikomas teisines nuostatas ir sutartines sąlygas“.

87 Iš šios nuostatos, siejamos su Direktyva 94/19 siekiamais tikslais, primintais šio sprendimo 83 punkte, darytina išvada, kad šiai situacijai priskirtini skoliniai reikalavimai kredito įstaigai, susiję su indėlininkų lėšomis dėl vieno ar kelių „įprastų bankinių sandorių“; šie reikalavimai susiję su laikina situacija, kurią lemia tie sandoriai.

88 Pirma, dėl klausimo ar skoliniai reikalavimai, kaip antai A. Anisimovienės ir kt. bei A. Raišelio reikalavimai bankui „Snoras“, susiję su lėšomis dėl „įprastų bankinių sandorių“, reikia pažymėti, kad Direktyvoje 94/19 neapibrėžiama, ką reiškia šie žodžiai, ir nedaroma nuorodos į nacionalinę teisę, kurioje būtų paaiškinta jų reikšmė.

89 Remiantis suformuota Teisingumo Teismo jurisprudencija, sąvokų, kurių apibrėžtis Sąjungos teisėje nepateikiama, reikšmė ir apimtis turi būti nustatoma remiantis jų įprasta reikšme bendrinėje kalboje, kartu atsižvelgiant į kontekstą, kuriame jos vartojamos, ir teisės aktų, kuriuose jos įtvirtintos, tikslus (2017 m. gruodžio 20 d. Sprendimo *Erzeugerorganisation Tiefkühlgemüse*, C-516/16, EU:C:2017:1011, 50 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

90 Žodžiai „įprasti bankiniai sandoriai“ pagal jų įprastą reikšmę reiškia sandorius, kuriuos kredito įstaigos įprastai sudaro, vykdydamos savo veiklą.

91 Šiuo klausimu reikia priminti, kad pagal jų identišką apibrėžimą Direktyvos 94/19 1 straipsnio 4 punkte ir Direktyvos 2006/48 dėl kredito įstaigų veiklos pradėjimo ir vykdymo 4 straipsnio 1 dalies a punkte tokių įstaigų veikla paprastai yra indėlių ar kitų grąžintinų lėšų priėmimas iš visuomenės ir paskolų teikimas savo sąskaita.

92 Taigi akivaizdu, kad šios įstaigos įprastai sudaro daug su šia veikla susijusių sandorių, kurių sąrašą Sąjungos teisės aktų leidėjas pateikė Direktyvos 2006/48 I priede. Atsižvelgiant į tai, kad tiek Direktyva 94/19, tiek Direktyva 2006/48 taikomos kredito įstaigoms ir kad jomis siekiama bendrų tikslų, be kita ko, indėlių ir indėlininkų apsaugos, minėtame priede pateiktas veiklos išvardijimas yra reikšmingas aiškinant sąvoką „įprasti bankiniai sandoriai“, kaip jie suprantami pagal Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punktą.

93 Direktyvos 2006/48 I priedo 7 punkte nurodyta prekyba, be kita ko, perleidžiamaisiais vertybiniais popieriais kredito įstaigos arba jos klientų sąskaita, o šio priedo 8 punkte – dalyvavimas išleidžiant vertybinius popierius ir su jų išleidimu susijusių paslaugų teikimas. Be to, laikantis šio sprendimo 55 punkte pateikto paaiškinimo, minėtame priede taip pat minimos Direktyvoje MiFID apibrėžtos „investicinės paslaugos ir veikla“.

94 Iš šių aplinkybių išplaukia, kad būsimų perleidžiamų vertybinių popierių pasirašymas savo klientų vardu yra vienas iš kredito įstaigos sudaromų įprastų sandorių jai vykdant veiklą. Todėl, atsižvelgiant į Direktyva 94/19 siekiamus tikslus, kurie buvo priminti šio sprendimo 83 punkte, toks sandoris turi būti laikomas „įprastu bankiniu sandoriu“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punktą, nes jį sudaro kredito įstaiga, kaip yra pagrindinėse bylose, panaudodama savo indėlininkų

lėšas. Be to, analogiškai motyvams, nurodytiems šio sprendimo 61–66 punktuose, laikytina, kad aplinkybė, jog kredito įstaiga yra aptariamų būsimų perleidžiamų vertybinių popierių emitentė, nepaneigia tokio kvalifikavimo.

95 Antra, dėl klausimo, ar pagrindinėse bylose nagrinėjamų būsimų perleidžiamų vertybinių popierių pasirašymo sandoriai lėmė „laikiną situaciją“, kaip tai suprantama pagal Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punktą, laikytina: kadangi pagal tokius sandorius kredito įstaigos indėlininkų lėšos iki šių perleidžiamų vertybinių popierių emisijos nurašomos nuo jų banko sąskaitų ir pervedamos į šios įstaigos vardu atidarytas sąskaitas, kuriose jos laikomos iki jomis bus atsiskaityta už išleistų minėtų perleidžiamų vertybinių popierių įsigijimą, šios lėšos faktiškai yra susijusios su „laikina situacija“.

96 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, skoliniams reikalavimams, kaip antai nagrinėjamiems pagrindinėse bylose, taikomos Direktyvoje 94/19 numatytos indėlių garantijų sistemos, nes jie susiję su „kredito liku[čiu], atsirad[usiu] dėl laikinų situacijų, susidariusių dėl įprastų bankinių sandorių“, kaip tai suprantama pagal šios direktyvos 1 straipsnio 1 punktą.

97 Šio aiškinimo nepaneigia bylos C-688/15 aplinkybė, kad banko sąskaita, į kurią įrašytos lėšos, nurodytos A. Anisimovienės ir kt., atidaryta ne banke „Snoras“, bet kitoje kredito įstaigoje. Iš tiesų, kai „kredito liku[tis], atsira[nda] dėl laikinų situacijų, susidariusių dėl įprastų bankinių sandorių“, kaip nurodyta Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punkte, sąskaitos, į kurią kredito įstaiga įrašė lėšas vykdydama įprastus bankinius sandorius, buvimo vieta nėra lemiama.

98 Tokio aiškinimo nepaneigia ir bylos C-109/16 aplinkybė, kad Lietuvos Respublika pasinaudojo Direktyvos 94/19 7 straipsnio 2 dalyje, siejamoje su šios direktyvos I priedo 12 punktu, numatyta galimybe indėlių garantijos netaikyti kredito įstaigų išleistiems skolos vertybiniams popieriams. Iš tiesų šis netaikymas neturi reikšmės šioje byloje, dėl kurios reikia priminti, kad aptariamos obligacijos nebuvo išleistos ir jų A. Raišelis nebuvo įgijęs, kai paskelbtas banko „Snoras“ bankrotas.

Išvada

99 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmąjį–ketvirtąjį klausimus byloje C-688/15 ir į antrąjį, ketvirtąjį ir penktąjį klausimus byloje C-109/16 reikia atsakyti, kad, pirma, Direktyvos 97/9 nuostatos ir, antra, Direktyvos 94/19 nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad skoliniai reikalavimai, susiję su lėšomis, nurašytomis nuo sąskaitų, kurias privatūs asmenys turėjo kredito įstaigoje, ir pervestomis į šios įstaigos vardu atidarytas sąskaitas už perleidžiamų vertybinių popierių, kuriuos išleisti turėjo pastaroji, pasirašymą, kai šių vertybinių popierių emisija galiausiai nebuvo įvykdyta dėl minėtos įstaigos bankroto, priskirtini tiek prie Direktyvoje 97/9 numatytų investuotojų kompensavimo sistemų, tiek prie Direktyvoje 94/19 numatytų indėlių garantijų sistemų.

Dėl pirmojo klausimo pirmos dalies byloje C-109/16

100 Pirmojo klausimo byloje C-109/16 pirmoje dalyje, kurią reikia nagrinėti antrą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės klausia, ar Direktyvos 97/9 2 straipsnio 3 dalį reikia aiškinti taip, kad, esant situacijai, kai skoliniams reikalavimams taikomos tiek Direktyvoje 94/19 numatytos indėlių garantijų sistemos, tiek Direktyvoje 97/9 numatytos investuotojų kompensavimo sistemos, ir kai nacionalinės teisės aktų leidėjas nepriskyrė prie vienos sistemos pagal vieną ar kitą iš šių dviejų direktyvų, bylą nagrinėjantis teismas, remdamasis šia nuostata, gali arba turi pats nuspręsti, kuria sistema gali pasinaudoti minėtų skolinių reikalavimų turėtojai.

101 Šiuo klausimu iš Direktyvos 97/9 2 straipsnio 3 dalies darytina išvada, kad jei tam tikroje valstybėje narėje skoliniam reikalavimui tuo pačiu metu taikomos šioje direktyvoje numatytos investuotojų kompensavimo sistemos ir Direktyvoje 94/19 numatytos indėlių garantijų sistemos, ši valstybė narė

šiam skoliniam reikalavimui turi taikyti vieną iš šiose direktyvose numatytų sistemų, „kurią valstybė narė laikys tinkama“. Be to, šioje nuostatoje patikslinta, kad joks reikalavimas dėl kompensacijos pagal šias abi direktyvas negali būti tenkinamas daugiau nei vieną kartą.

102 Taigi, kalbant apie skolinių reikalavimų kategorijas, tenkinančias visas direktyvose 94/19 ir 97/9 numatytas sąlygas, pažymėtina, kad šioje nuostatoje nenumatyta objektyvių kriterijų dėl jų priskyrimo sistemai pagal vieną ar kitą direktyvą, bet nurodoma kiekvienos valstybės narės pareiga pasirinkti.

103 Remiantis tuo darytina išvada, kad jei bylą nagrinėjantis teismas konstatuoja, pirma, kad skoliniai reikalavimai, dėl kurių prašoma kompensacijos, tenkina tiek Direktyvoje 94/19, tiek Direktyvoje 97/9 numatytas sąlygas, ir, antra, kad nacionalinėje teisėje nėra taisyklės dėl vienoje ar kitoje direktyvoje numatytos sistemos taikymo tokiems skoliniams reikalavimams, jis negali remdamasis antrosios direktyvos 2 straipsnio 3 dalimi pats nuspręsti, pagal kurią sistemą turi būti kompensuojama šių reikalavimų turėtojams.

104 Ankstesniame punkte numatytu atveju, atsižvelgiant, pirma, į tai kad minėtų skolinių reikalavimų turėtojai gali pagrįstai teisės prasme remtis apsauga, kurią jiems užtikrina tiek Direktyva 94/19, tiek Direktyva 97/9, ir, antra, į tai, kad pagal minėtą šios antrosios direktyvos 2 straipsnio 3 dalį jie negali naudotis dviguba kompensacija, laikytina, kad minėti savininkai turi pasirinkti, pagal kurią iš šių sistemų, numatytų įgyvendinant šias direktyvas, jiems bus kompensuojama.

105 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmojo klausimo byloje C-109/16 pirmą dalį reikia atsakyti, kad Direktyvos 97/9 2 straipsnio 3 dalis aiškintina taip, jog, esant situacijai, kai skoliniams reikalavimams taikomos tiek Direktyvoje 94/19 numatytos indėlių garantijų sistemos, tiek Direktyvoje 97/9 numatytos investuotojų kompensavimo sistemos, ir kai nacionalinės teisės aktų leidėjas tokių skolinių reikalavimų nepriskyrė prie vienos sistemos pagal vieną ar kitą iš šių direktyvų, bylą nagrinėjantis teismas, remdamasis šia nuostata, negali pats nuspręsti, kuria sistema gali pasinaudoti minėtų skolinių reikalavimų turėtojai. Esant tokiai situacijai, būtent pastarieji turi pasirinkti, pagal kurią sistemą, numatytą nacionalinėje teisėje įgyvendinant šias dvi direktyvas, pasinaudoti teise į kompensaciją.

Dėl pirmojo klausimo antros dalies ir trečiojo klausimo byloje C-109/16

106 Pirmojo klausimo antra dalimi ir trečiuoju klausimu byloje C-109/16 (juos reikia nagrinėti kartu ir paskiausiai) prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar, pirma, Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punktą ir, antra, Direktyvos 97/9 1 straipsnio 4 punktą bei 2 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą reikia aiškinti taip, kad jais asmuo gali remtis nacionaliniame teisme, grįsdamas reikalavimus dėl kompensacijų prieš valstybės įmonę, kuri valstybėje narėje atsakinga už indėlių garantijų ir investuotojų kompensavimo sistemas.

107 Šiuo klausimu, pirma, 2015 m. birželio 25 d. Sprendime *Indėlių ir investicijų draudimas ir Nemaniūnas* (C-671/13, EU:C:2015:418, 58 punktas) Teisingumo Teismas nusprendė, kad Direktyvos 97/9 nuostatos, susijusios su lėšų ir priemonių, kurioms taikomos joje numatytos kompensavimo sistemos, nustatymu, įskaitant šios direktyvos 1 straipsnio 4 punktą ir 2 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą, yra pakankamai aiškios, tikslios ir besąlyginės, kad jomis asmenys galėtų tiesiogiai remtis nacionaliniame teisme.

108 Toks pats aiškinimas taikytinas ir dėl Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punkto. Iš tiesų šioje nuostatoje įvairios „indėlių“ situacijos, kurias apima minėta direktyva, apibrėžiamos taip aiškiai, tiksliai ir besąlygiškai, kaip to reikalaujama, kad ja galima būtų tiesiogiai remtis nacionaliniame teisme nagrinėjamoje byloje, ypač atsižvelgiant į Teisingumo Teismo pateiktą aiškinimą šiose bylose.

109 Antra, reikia priminti, kad besąlyginėmis ir pakankamai tiksliomis direktyvos nuostatomis asmenys gali remtis ne tik prieš valstybę narę ir visas valdžios įstaigas, bet ir prieš organizacijas arba subjektus, kurie skiriasi nuo privačių asmenų ir turi būti prilyginti valstybei, nes jie yra arba juridiniai asmenys, kurių veiklą reglamentuoja viešoji teisė ir kurie sudaro valstybę plačiąja prasme, arba pavaldūs valstybės institucijai ar jos kontroliuojami, arba yra šios institucijos įpareigoti vykdyti su viešuoju interesu susijusį uždavinį, ir šiuo tikslu jiems buvo suteikti specialūs įgaliojimai (2017 m. spalio 10 d. Sprendimo *Farrell*, C-413/15, EU:C:2017:7455, 33 ir 34 punktai).

110 Šiuo atveju iš nutarčių pateikti prašymus priimti prejudicinį sprendimą dviejose pagrindinėse bylose matyti, kad IID pagal Lietuvos teisę yra „valstybės įmonė“, t. y. viešosios teisės reglamentuojamas juridinis asmuo, todėl gali būti prilyginta valstybei direktyvų 94/19 ir 97/9 tiesioginio taikymo tikslais.

111 Atsižvelgiant į visa tai, kas išdėstyta, į pirmojo klausimo antrą dalį ir trečiąjį klausimą byloje C-109/16 reikia atsakyti, kad, pirma, Direktyvos 94/19 1 straipsnio 1 punktas ir, antra, Direktyvos 97/9 1 straipsnio 4 punktas bei 2 straipsnio 2 dalies antra pastraipa aiškintini taip, kad jais asmuo gali remtis nacionaliniame teisme, grįsdamas reikalavimus dėl kompensacijų prieš valstybės įmonę, kuri valstybėje narėje atsakinga už indėlių garantijų ir investuotojų kompensavimo sistemas.

Dėl penktojo klausimo byloje C-688/15

112 Penktuoju klausimu byloje C-688/15 prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia sužinoti, ar Direktyva 94/19 turi būti aiškinama taip, kad valstybės narės gali nuspręsti indėlių garantiją taikyti skoliniams reikalavimams, kurie iš principo nepriskirtini nei šios direktyvos, nei Direktyvos 97/9 taikymo sričiai.

113 Atsižvelgiant į atsakymus, pateiktus į ankstesnius klausimus, nebereikia atsakyti į penktąjį klausimą byloje C-688/15.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

114 Kadangi šis procesas pagrindinių bylų šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (penktoji kolegija) nusprendžia:

1. **Pirma, 1997 m. kovo 3 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 97/9/EB dėl investuotojų kompensavimo sistemų nuostatos ir, antra, 1994 m. gegužės 30 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos 94/19/EB dėl indėlių garantijų sistemų, iš dalies pakeistos 2009 m. kovo 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2009/14/EB, nuostatos turi būti aiškinamos taip, kad skoliniai reikalavimai, susiję su lėšomis, nurašytomis nuo sąskaitų, kurias privatūs asmenys turėjo kredito įstaigoje, ir pervestomis į šios įstaigos vardu atidarytas sąskaitas už perleidžiamų vertybinių popierių, kuriuos išleisti turėjo pastaroji, pasirašymą, kai šių vertybinių popierių emisija galiausiai nebuvo įvykdyta dėl minėtos įstaigos bankroto, priskirtini tiek prie Direktyvoje 97/9 numatytų investuotojų kompensavimo sistemų, tiek prie Direktyvoje 94/19 numatytų indėlių garantijų sistemų.**

2. **Direktyvos 97/9 2 straipsnio 3 dalį reikia aiškinti taip, kad, esant situacijai, kai skoliniams reikalavimams taikomos tiek Direktyvoje 94/19 numatytos indėlių garantijų sistemos, tiek Direktyvoje 97/9 numatytos investuotojų kompensavimo sistemos, ir kai nacionalinės teisės aktų leidėjas tokių skolinių reikalavimų nepriskyrė prie vienos sistemos pagal vieną ar kitą iš**

šių direktyvų, bylą nagrinėjantis teismas, remdamasis šia nuostata, negali pats nuspręsti, kuria sistema gali pasinaudoti minėtų skolinių reikalavimų turėtojai. Esant tokiai situacijai, būtent pastarieji turi pasirinkti, pagal kurią sistemą, numatytą nacionalinėje teisėje įgyvendinant šias dvi direktyvas, pasinaudoti teise į kompensaciją.

3. **Pirma, Direktyvos 94/19, iš dalies pakeistos Direktyva 2009/14, 1 straipsnio 1 punktą ir, antra, Direktyvos 97/9 1 straipsnio 4 punktą bei 2 straipsnio 2 dalies antrą pastraipą reikia aiškinti taip, kad jais asmuo gali remtis nacionaliniame teisme, grįsdamas reikalavimus dėl kompensacijų prieš valstybės įmonę, kuri valstybėje narėje atsakinga už indėlių garantijų ir investuotojų kompensavimo sistemas.**

Da Cruz Vilaça Tizzano Levits

Borg Barthet Berger

Paskelbta 2018 m. kovo 22 d. viešame teismo posėdyje Liuksemburge.

Kancleris
A. Calot Escobar

Penktosios kolegijos pirmininkas
J. L. da Cruz Vilaça